

Oponentský posudek na bakalářskou práci ‚Vliv dějin na život jednoho exulanta z perspektivy personalismu‘ Miroslavy Havelkové

Miroslava Havelková si ve své práci ‚Vliv dějin na život jednoho exulanta z perspektivy personalismu‘ předsevzala odhalit význam a život Milana Kubese, přezdívaného plukovník, nepřilíš povšimnutou klíčovou osobu exulantského hnutí po r. 1968, obzvláště důležitou s ohledem na publikační dění v exilu v tomto období a šíření literatury přes železnou oponu do tehdejšího normalizačního Československa. Práce sleduje životní příběh Kubese-Plukovníka a to na základě jeho nedokončených nepublikovaných pamětí (které práce vlastně s tím, jak jsou její přílohou, zveřejňuje), vzpomínek jeho přátel, spolupracovníků a lidí, co se s ním stýkaly a v neposlední řadě i s ohledem na materiály Ministerstva vnitra. Práce je strukturována na poměry bak. práce poněkud netradičně. Prakticky prvních 70 stran je právě přehledným vyprávěním o životní cestě a ji doprovázejících aktivitách Plukovníka a teprve posledních zhruba 20 stran se věnuje teoretickému aspektu, ať už ve smyslu širšího přistoupení k interpretaci předešlého obsahu práce z hlediska personalismu nebo metodologických úvah a charakteristik proběhlého výzkumného procesu. Takže celkově jde o téměř 100 stran textu, bez započtení příloh, respektive hlavní přílohy – rozepsaných pamětí Milana Kubese. Tj. rozsahově se tedy prakticky dostáváme na úroveň magisterské práce a i meritorně se pohybujeme v magisterského kontextu, s tím jak práce není jen nějakým dílčím zpracováním výzkumného úkolu – úzce vybraného aspektu nějaké problematiky, ale je pokusem o celistvé zpracování a podání výzkumného předmětu, kterým v tomto případě je nepostřehnutá klíčová osoba na mezníkových rozhraních nedávné české minulosti – ať už bráno jako rozhraní vnitřní opozice-exilu v Československu a exilu vnějšího před rokem 1989 nebo různých vln, generací, orientací exilů vnějších před r. 1989 anebo i samotném rozhraní „věků“ exilu a návratu do jakéhosi nevysloveného nového vnitřního exilu po r. 1989.

Díky výše uvedenému záběru a celkovému charakteru práce můj návrh hodnocení je výborně (1) s oceněním za zpracování zcela unikátního materiálu (diplomantce se jako první povedlo získat přístup k pamětem a otevřít je veřejnosti – i když v tomto momentu jen omezeně akademické). S ohledem na toto bych doporučoval další práci s materiálem a textem a jeho další využití při vytvoření životopisné publikace o Milanu Kubesovi v knižní podobě. Tj. mé následující poznámky a připomínky je třeba nahlížet už spíše ve světle tohoto úkolu posunout se blíže k obvyklé knižně publikovatelné formě.

S ohledem na širší editační rozvahy nejdříve je potřeba se zamyslet, jak prezentovat text poza detailní faktografickou prezentací, i když využívající často formy osobní doslovné citace ze vzpomínek přátel při dobírání se těchto detailů, které byly během života Milana Kubese často i záměrně zahalovány mlhou nejasnosti a kdy samo o sobě jejich odhalování má svoji poezii. V širším chápání života Milana Kubese práce správně naráží na ty aspekty, které jej učinili významem výjimečnou osobností. V mém chápání těmi nejdůležitějšími aspekty jsou tyto – publikace knih, tj. editační, redaktorské a publikační aktivity v rámci více iniciativ v době zahraničního exilu, práce v Opus Bonum a sblížování různých emigračních proudů, generací prostřednictvím setkání ve Frankenu a Rohru a v neposlední řadě udržování spojení s vnitřním děním a opozicí v Československu a pokusy integrovat či alespoň prezentovat její pozice v rámci zmíněných setkání různých proudů emigrace včetně velmi efektivní organizace dovozu v zahraničí vydávaných publikací do Československa. Ale na pozadí těchto samo o sobě zásadní rozhraničení překonávajících aktivit, je mimo to ještě nutno velmi výjimečně akcentovat jeho vyrovnávání se s traumatem násilí vůči československým Němcům a sblížení na křesťanském základě s nimi a jejich organizacemi v Německu, které je dodnes mnohým trnem v oku a v souvislosti s populistickým zneužitím této nacionalistické agendy v posledních prezidentských volbách a posunu v tomto vyrovnávání se o nějakých 15 let nazpět, je nutné se vracet se k základům našeho vyrovnávání se s traumatem způsobeného násilí a lidem, kteří jako osobnosti stáli u počátku této cesty a prolamovali ledy na této komplikované cestě. Toto by mohlo být dostatečně živou a aktuální agendou s přesahem vyčleňující případnou publikaci poza prosté biografické profily osobností, muselo by to být ovšem v publikaci učiněno zřejmým a nezůstávat jen v náznacích.

S tím jak je práce bakalářskou prací nese sebou některé problémy, co se týče formátu a řady nevhodně používaných formulací (referující ke spisu vedeném z důvodu „nedovoleného opuštění republiky“ na s. 15 diplomantka se uchyluje neuvěřitelně uchyluje k takovéto rétorické rutinní

figuře „tento dopis, ani jeho kopie, i přes slib otce, že ho přinese ukázat, v ve spisu není Je to škoda, potvrdilo by se datum Milanova odjezdu“) a opakovaně referenčně odkazových nepřiliš vhodných forem a jejich umístění v textu (soustavné zmiňování kapitoly, stránky a titulu knihy v textu, téměř u každého citovaného či referovaného knižního textu, když toto je přípustné jen výjimečně, kdy je skutečně důležité naznačit, ke které specifické části knihy je referováno, protože jde nějakým způsobem o spornou či detailně různými stranami diskutovanou část textu a tato diskuze a spornost je opravdu předmětem diplomantského textu), či opakování věcí při uvedení citace, které jsou hned následně téměř totožně zmíněny v doslovné citaci.

Zde se dostáváme k substantivnější otázce formátu textu. Vedle samotného problému rozsáhlého používání doslovných citací i v případě, kdy je prezentována obsahová informace, která se nevyznačuje nějakou výjimečnou formou a stačilo by ji prostě převést do psaného knižně-textového úspornějšího a snázeji srozumitelnějšího (formou nemluveného) formátu s citačním odkazem, že jde o citační parafrázi, se v několika místech text „rozpadá“ do biografických marginálií osob v okolí Milana Kubese, kdy se jaksi ztrácí linie vyprávění o Milanovi Kubesovi a souvislost s ním (tj. tyto souvislosti a boční linie jiných osob patří do poznámek pod čarou). Podobně text narušuje uvedení bibliografie publikací vydaných Opus Bonum přímo v hlavním těle textu práce. Celkově text bude tedy pro potřeby knižní publikace (která by se mohla skládat například z textu rozepsaných spíše fragmentárních pamětí a je doprovázející studie z pera diplomantky) muset projít rozsáhlou revizí řešící mnou indikované věci, jichž určitou část jsem již označil v textu a jež diplomantce předám.

Během obhajoby by se diplomantka mohla posunout k tomu, jak a v čem identifikovat a vidět výjimečnost Milana Kubese, tak aby to mohlo oslovit dostatečně čtenářů a aby knižní publikace byla takto oprávněná a tomu jak text posunout a rozvinout dál, aby nešlo o prostou faktografickou biografii.